

Raadsplein besluitvormend

Datum 21 september 2015

onderwerp Toekomstig systeem brug- en sluisbediening Kop van Overijssel/regio ZKM
portefeuillehouder Rene de Heer
informant Maar - de Vries, J van (Janna) 2612
eenheid/afdeling Ontwikkeling OWA

Voorgesteld besluit raad

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

1. In te stemmen met het toekomstig systeem voor brug- en sluisbediening en hiervoor een budget van **€ 1.190.000** ex BTW beschikbaar te stellen.

2. Dit budget als volgt te dekken:

- Bijdrage Rijkswaterstaat (RWS) € 505.000
- Bijdrage Provincie Overijssel € 175.000
- Bijdrage Provincie Overijssel/Beter benutten € 99.000
- Bijdrage Rijk Beter benutten € 81.000
- Bijdrage Provincie Drenthe € 165.000
- Bijdrage Meppel € 82.500
- Bijdrage Zwolle € 82.500

Totaal € 1.190.000

3. De Zwolse bijdrage van € 82.500 beschikbaar te stellen om de investering van economisch

nut mogelijk te maken met daarbij de kapitaal lasten á € 10.000 per jaar (voor de periode van

10 jaar á 3.5% rente) te financieren uit het inverdieneffect van de bediening op afstand.

4. Het inverdieneffect vanaf medio 2017 van in totaal € 110.000,- per jaar als volgt te verdelen:

- Bijdrage RWS á 50%, max 10 jaar € 55.000
- Bijdrage kapitaallasten, 10 jaar € 10.000
- Bijdrage fase 2, 3 havenbedrijf, 3,5 jaar € 45.000

(Zie college/raadsvoorstel 'Oprichting havenbedrijf 'Port of Zwolle').

Beslisnota voor de raad

Datum 23 juni 2015

Openbaar

Onderwerp Toekomstig systeem brug- en sluisbediening Kop van Overijssel/regio ZKM
Versienummer 2

Portefeuillehouder R.E. de Heer

Informant J. van Maar
Eenheid/Afdeling Ontwikkeling / OWA
Telefoon (038) 498 2612
Email J.van.Maar@zwolle.nl

Bijlagen

1. "Vergezicht robuuste bediening vaarwegen Overijssel", Ecorys maart 2015

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

1. In te stemmen met het toekomstig systeem voor brug- en sluisbediening en hiervoor een budget van **€ 1.190.000** ex BTW beschikbaar te stellen.
2. Dit budget als volgt te dekken:

- Bijdrage Rijkswaterstaat (RWS)	€ 505.000
- Bijdrage Provincie Overijssel	€ 175.000
- Bijdrage Provincie Overijssel/Beter benutten	€ 99.000
- Bijdrage Rijk Beter benutten	€ 81.000
- Bijdrage Provincie Drenthe	€ 165.000
- Bijdrage Meppel	€ 82.500
- <u>Bijdrage Zwolle</u>	<u>€ 82.500</u>
Totaal	€ 1.190.000
3. De Zwolse bijdrage van € 82.500 beschikbaar te stellen om de investering van economisch nut mogelijk te maken met daarbij de kapitaal lasten á € 10.000 per jaar (voor de periode van 10 jaar á 3.5% rente) te financieren uit het inverteerend effect van de bediening op afstand.
4. Het inverteerend effect vanaf medio 2017 van in totaal € 110.000,- per jaar als volgt te verdelen:

- Bijdrage RWS á 50%, max 10 jaar	€ 55.000
- Bijdrage kapitaallasten, 10 jaar	€ 10.000
- Bijdrage fase 2, 3 havenbedrijf, 3,5 jaar	€ 45.000

(Zie college/raadsvoorstel 'Oprichting havenbedrijf 'Port of Zwolle').

Datum 23 juni 2015

Inleiding

Per 1 januari 2015 is de landelijke versoberingsmaatregel van Rijkswaterstaat (RWS) ingegaan om bruggen en sluizen minder te gaan bedienen. De maatregel heeft in de kop van Overijssel invloed op de Spooldersluis in Zwolle en de sluis in het Meppeler Diep richting Meppel. De versoberingsmaatregel van het rijk is onomkeerbaar, maar voor de goederen- en recreatievaart van en naar onze regio een negatieve maatregel. Omdat de regio ZKM (Zwolle-Kampen-Meppel) van mening is dat het bedrijfsleven aantoonbaar wordt geschaad met de beperking in de brug- en sluisbediening, is in goed overleg met RWS, marktpartijen (Schuttevaer, Hiswa) en stakeholders besloten ter compensatie tijdelijk tot 1 juli 2015 extra personeel in te huren om het bedienregime voor de goederenvaart en recreatievaart na 1 januari onveranderd te laten. De provincies Overijssel en Drenthe ondersteunen deze oplossing.

Tegelijkertijd hebben de partners ZKM, de provincies Overijssel en Drenthe en de regio Twente aan RWS de voorwaarde gesteld voor de periode na 1 juli 2015 een gezamenlijke aanpak voor de toekomstige bediening van de bruggen en sluizen op te stellen. De veronderstelling was namelijk dat de beoogde bezuiniging van het rijk niet alleen met versoberen van bedientijden te behalen is, maar ook met andere oplossingen.

Het BO MIRT heeft hiermee ingestemd. Ter onderbouwing van de gezamenlijke aanpak heeft Ecorys een verkenning gedaan naar de mogelijke efficiencymaatregelen: "Vergezicht robuuste bediening vaarwegen Overijssel" (zie bijlage 1).

Uit de verkenning van Ecorys blijkt dat het bedienen op afstand grote voordelen heeft. Het wordt mogelijk om tegen lagere kosten hetzelfde bedienregime te hanteren, en daarmee tegen dezelfde kosten een beter bedienregime. Naast efficiency kan ook beter bij de vraag uit de markt worden aangesloten.

Uit de verkenning blijkt ook dat bedienen op afstand voor de bruggen van Kampen geen verbetering is. De bruggen van Kampen kunnen het beste op de huidige wijze blijven bediend, aldus gemeente Kampen en RWS. Daarom is het bediensysteem van Kampen niet meegenomen in de financieringsopzet voor de toekomstige maatregelen en blijft verder buiten beschouwing.

Het voorstel voor de gezamenlijke aanpak bestaat uit een gefaseerd maatregelpakket:

- 1. Verlenging tijdelijke maatregel - 1 juli 2015 tot 1 september 2015**
Voortzetting huidige bediening (=tijdelijke maatregel). Deze periode dient ter overbrugging van de besluitvorming en voorbereiding en inregeling.
- 2. Flexibel bedienregime - 1 september 2015 tot medio 2017**
Flexibel bedienen van bruggen/sluizen tijdens de randuren (vroeg ochtend- en avonduren). In deze fase is sprake van anticiperen op de vraag in de markt gekoppeld aan een efficiency slag.
- 3. Bedienen op Afstand - vanaf medio 2017**
Vanaf medio 2017 kunnen de objecten Spooldersluis (i.c.m. bruggen in Zwolle) en de Meppelerdiepsluis (i.c.m. bruggen in Meppel) op afstand bediend worden. In deze fase is sprake van een verdere efficiency slag waarbij de taakstelling RWS het voordeel van de maatregelen vooral voor Zwolle en in mindere mate voor Meppel worden geëffectueerd.

Datum 23 juni 2015

Beoogd effect

Met het toekomstig systeem voor de bediening van de Spooldersluis en de bruggen van Zwolle blijft de goederenvaart en recreatievaart optimaal gefaciliteerd. De markt voelt geen effect van de versoeringsmaatregel van het rijk/RWS.

Argumenten

1.1 Met name de goederenvaart is in haar vaarschema afhankelijk van de doorvaartmogelijkheden bij bruggen en sluisen.

Een beperking in de doorvaart door gedwongen wachttijden van bijvoorbeeld 2 uur kan van grote invloed zijn op het verdienmodel van de bedrijven die gebruik maken van goederenvervoer over water. In het slechtste geval kan de keuze zijn niet meer van de wateren in de kop van Overijssel gebruik te maken, maar een andere (vaar)weg te kiezen. Naast de negatieve effecten op de vervoersprestatie/concurrentiepositie en hogere kosten voor het bedrijfsleven, leidt dit met enige zekerheid tot een ongewenste verschuiving (modal shift) van water naar weg.

1.2 Met de investeringen in bediening op afstand ontstaat een tegenovergestelde beweging en leidt tot een toename van vervoer over water en verbetering van de concurrentiepositie.

Het bedrijfsleven heeft in het kader van het programma "Beter Benutten" in een intentieovereenkomst vastgelegd dat zij een groter aandeel van de goederenstromen over water willen vervoeren.

1.3 De gezamenlijke aanpak voor het toekomstig bediensysteem past in de samenwerking en visie van ZKM.

Bij het profileren van de regio ZKM als havenregio past geen maatregel die het economisch effect van goederenvervoer over water negatief beïnvloedt. Door in gezamenlijkheid als overheden op te trekken en oplossingen te bieden, ervaren de ondernemers in de goederenvaart de meerwaarde van ZKM. Op de door RWS aan de stakeholders Schuttevaer, Hiswa en enkele betrokken bedrijven gepresenteerde toekomstige aanpak is een positieve feedback ontvangen. Dit betekent dat de markt instemt met het nieuwe bedienregime.

1.4 Met de aanpak voor een toekomstig bediensysteem is aan de gestelde voorwaarden voor financiering voldaan.

Voor de financiering van de gezamenlijke aanpak vanaf 1 juli 2015 hebben de bestuurders van ZKM de volgende voorwaarden verbonden:

- Belangrijke rol rijk/RWS
- Nader inzicht in de onderbouwing van de noodzakelijke investering
- Wat zijn de structurele kosten
- Verdeling van kosten over de regiopartijen en rijk

Aan deze voorwaarden is in het voorstel voldaan.

2.1 In de hechte samenwerking binnen een brede regio is sprake van een gezamenlijk financieel voordeel.

De regio ZKM en de provincies Overijssel en Drenthe werken nauw samen in hun visies op goederenvervoer over water en dragen daarom gezamenlijk bij om nodige kosten in de fasen 1 en 2 te overbruggen. In de voorgestelde gezamenlijke aanpak is sprake van een investering vooraf: 'kost gaat voor de baat uit'. Voor de gemeente Zwolle betekent de eenmalige investering vooraf een substantiële

Datum 23 juni 2015

kostenbesparing naar de toekomst toe. Voor de Spooldersluis en de bruggen van Zwolle is zowel economisch als technisch sprake van grotere efficiency.

2.2 Fase 1 wordt gefinancierd door het programma Beter Benutten op basis van de afgesproken procentuele verdeling van 45% van de kosten voor rijk/RWS en 55% voor rekening van de Provincies/Regio.

De bijdrage van Provincies/Regio á € 99.000 aan het Beter Benutten aandeel van totaal € 180.000 wordt door de provincie Overijssel uit het programma Goederenvervoer over Water bijgedragen.

2.3 Het rijk/RWS draagt 50% van de eenmalige investeringskosten in Bediening op Afstand bij.

Naast de bijdrage Beter Benutten voor fase 1 zal het rijk maximaal € 505.000 bijdragen in de aanlegkosten voor het bedienen op afstand. Dit bedrag is 50% van € 570.000 (€ 285.000 Meppel) en 50% van € 440.000 (€220.000 Zwolle). Net als Zwolle en Meppel ziet het rijk dit als een voorinvestering die in termijnen van € 55.000 per jaar door ZKM wordt terugbetaald uit de terugverdieneffecten na realisering van Bediening op Afstand (medio 2017).

Risico's

Provincie/Regio stellen zich op het standpunt dat niet bijgedragen wordt in exploitatielasten zonder vooruitzicht op realisatie van bediening op afstand. Het sluiten van een package deal is dan ook uitgangspunt voor de onderhandelingen.

Financiën

De geraamde kosten voor de gefaseerde maatregelen zijn het vertrekpunt voor de onderhandelingen over de bijdragen van alle regionale partners.

Voor de regio ZKM zijn de maatregelen en kosten als volgt:

nr.	Maatregelen	kosten
1	Continuering van de huidige bijdragen tot 1 september 2015	€ 19.000
2	Flexibel bedieneregime van 1 september 2015 tot 1 januari 2018	
	- uitgangspunt Meppelerdiepsluis 6 uur per week oproepen	€ 55.200
	- uitgangspunt Spooldersluis 3 uur per week oproepen	€ 27.600
3	Informatietool	€ 39.500
4	Overgang van aanbod- naar vraaggestuurd bedienen	€ 38.700
	Subtotaal	€ 180.000
5	Bedienen op Afstand:	
	a bedienen op afstand Meppelerdiepsluis (m.n. glasvezel)	€ 570.000
	b bedienen op afstand Spooldersluis (m.n. glasvezel)	€ 440.000
	Totaal	€ 1.190.000

Datum 23 juni 2015

De uitsplitsing van kosten, rekening houdend met verdeelsleutels en BTW, levert het volgende schema op voor de dekking van de maatregelen:

Kosten maatregelen (ex BTW)	€ 1.190.000
Beter Benutten bijdrage	€ 180.000 -/-
Maatregel totaal minus Beter Benutten	€ 1.010.000
Aandeel regio is 50%	€ 505.000
Regiodeel Beter Benutten (55% van € 180.000)	€ 99.000
Aandeel regio ZKM + provincies Overijssel en Drenthe	€ 604.000
Dekking	
Provincie Overijssel: Programma Goederenvervoer over Water	€ 274.000
Provincie Drenthe	€ 165.000
Regio ZKM	€ 165.000
Totaal dekking	€ 604.000

De bedragen voor de dekking in bovenstaand schema zijn conform de toezeggingen van de provincie Overijssel via het programma Goederenvervoer Over Water (GOW), het programma Beter Benutten van het rijk en het akkoord van de provincie Drenthe en de gemeente Meppel.

Eenmalige investering Zwolle:

Voor ZKM is als eenmalige investering € 165.000 opgevoerd, dus voor Zwolle en Meppel ieder € 82.500,- (*immers exclusief Kampen, omdat het huidige regime voor de bruggen in Kampen ongewijzigd blijft en bediening op afstand geen efficiency oplevert*).

Structurele jaarlijkse (personele) kosten Zwolle:

In de huidige situatie is de inhuur voor de bediening per jaar 5400 uur ofwel € 200.000,- per jaar. De structurele compensatie voor de versoberingsmaatregel kost Zwolle 1250 uur ofwel € 57.000,- per jaar.

In de toekomstige situatie, als het brugbedieningscentrum is verplaatst naar de RWS locatie Spooldersluis, heeft Zwolle géén personele kosten meer. Namelijk in deze situatie huurt Zwolle bedieningsuren in bij RWS: structurele compensatie € 57.000,- en de dubbele bediening in de zomermaanden op werkdagen € 28.500,- (15 weken, 09.00-16.00 uur, = 7 uur x 15 x 5 werkdagen = 525 uur).

Afgeronde kosten voor Zwolle aan RWS: € 57.000+ € 28.500 = € 90.000,- per jaar.

Conclusie: toekomstig bediensysteem levert € 110.000,- besparing aan personeelskosten op.

Het resultaat van de onderhandelingen met rijk/RWS is dat het rijk 50% bijdraagt in de eenmalige kosten voor bedienen op afstand (maatregel 5), mits zij ook meeprofiteert van de jaarlijkse terugverdieneffecten. Afsproken is dat Zwolle, die verreweg het meeste efficiency voordeel heeft, voor de komende 10 jaar garant staat voor de terugbetaling van € 55.000 (50% van de besparing) aan RWS. Na de periode van maximaal 10 jaar houdt deze verplichting op. Zodra bekend is wat het

Datum 23 juni 2015

inverdieneffect voor Meppel is, zal de bijdrage van Meppel worden meegenomen in de terugbetaling aan RWS en daarmee wordt de bijdrage van Zwolle verlaagd.

Met referte aan de besluitvorming voor de oprichting van het havenbedrijf zal voor ca. 3,5 jaar € 45.000,- van het inverdieneffect van Zwolle beschikbaar worden gesteld als bijdrage voor dekking voor het krediet van het Havenbedrijf. (Zie college/raadsvoorstel 'Oprichting havenbedrijf 'Port of Zwolle'').

Samenvattend ziet het overzicht van het inverdieneffect van Zwolle vanaf medio 2017 er als volgt uit:

- Bijdrage RWS á 50%, max 10 jaar	€ 55.000
- Bijdrage kapitaallasten, 10 jaar	€ 10.000
- Bijdrage fase 2, 3 havenbedrijf, 3,5 jaar	€ 45.000

(Zie college/raadsvoorstel 'Oprichting havenbedrijf 'Port of Zwolle'').

Totaal inverdieneffect jaarlijks*	€ 110.000
--	------------------

*) Na 10 jaar structurele vrijval € 110.000

Communicatie

Het moment van externe communicatie is in overleg met de partners binnen ZKM en de provincies Overijssel en Drenthe bepaald.

Vervolg

De gesprekken over de financiële inzet tussen Regio en RWS/I&M zijn in de verschillende gremia gevoerd. Na besluitvorming over dit voorstel kan de financiële inzet van Zwolle worden ingebracht in de onderhandelingen. Er ligt een principeafspraken met RWS/I&M over de package deal die vervolgens in het BO MIRT in november 2015 kan worden vastgesteld. Op basis van de principeafspraken over het Beter Benutten deel van het voorstel (fase 1) kan de bediening overeenkomstig vanaf 1 juli direct een vervolg krijgen en ontstaat er geen hiaat in het huidige bedienregime.

De regiopartners trekken gezamenlijk op en toetsen tussentijds de afzonderlijke standpunten en opvattingen aan het gezamenlijk doel.

Er is overeenstemming over de inzet van Beter Benutten voor fase 1 voor ZKM. Dit is belangrijke pijlpaal en geeft het rijk helderheid over de resterende financieringsopgave. In juni deelt de Minister de afspraken die zij met de regiopartners heeft, met het VAO-Scheepvaart en de Kamer.

Openbaarheid

Dit voorstel is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw R.E. Riemersma MCM, secretaris

Besluit

Jaargang

Onderwerp

Toekomstig systeem brug- en sluisbediening Kop van Overijssel/regio ZKM

De raad van de gemeente Zwolle;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders, d.d. 23-06-2015

besluit:

Aldus besloten in de openbare vergadering van 21 september 2015,

de voorzitter,

de griffier,